

KEIZER KAREL (VERVOLG)

Vijf jaren volstonden om Karel, zonder slag of stoot, het machtigste imperium ter wereld te doen verwerven.

In 1515 wordt hij meerderjarig verklaard en neemt hij het bestuur van de Nederlanden in handen; het jaar daarop sterft Ferdinand van Aragon, zijn grootvader aan moederszijde en erft Karel aldus Spanje, de beide Siciliën, Sardinië en de Spaanse overzeese bezittingen.

Kort nadien, in 1519, sterft ook zijn grootvader aan vaderlijke zijde, Maximiliaan I en vallen de staten van het Huis van Oostenrijk, de jonge Spaanse koning ten deel. Eindelijk roepen de Duitse keurvorsten hem, onder de naam Karel V tot Duitse keizer uit, zodat hij op twintigjarige leeftijd oppermachtig regeert over het belangrijkste deel van Europa, een gedeelte van Amerika, rijk welke in uitgestrektheid dat van Karel de Grote nog overtreft.

Het toeval had die bliksemsnelle opgang van Karel, wien de Gentse dichters

Steurbaut en Boghaert bij zijn geboorte een schitterende toekomst hadden voorspeld, uitstekend gediend, doch hoelang zou dit onmetelijk rijk, gevormd door staten waarin de Middeleeuwse gedachten en strevingen naar plaatselijke autonomie niet totaal waren uitgestorven, het kunnen volhouden tegen de aanvallen van binnen en van buiten de grenzen?

Veertig jaar lang zou Keizer Karel de teugels in handen houden, de eenheid van dit, naar taal, zeden en politieke aspiraties zo dispaaraat rijk kunnen vrijwaren en zegevierend de strijd kunnen aangaan tegen zijn rechtstreekse rivaal, Frans I, koning van Frankrijk, tegen de Turken, tegen de protestanten en ook tegen de talrijke opstanden in het rijk zelf, waarvan de voornaamste en gevaarlijkste, die van Gent, zijn geboorte-

stad.

Een dergelijke macht, een dergelijk bewind voert men niet uit, enkel met zachtmoedigheid en diplomatie. Keizer Karel heeft soms hardnekkig, onverbiddelijk moeten optreden, de plaatselijke autonomie, de gemeentelijke vrijheden moeten intomen en zelfs afschaffen. Men heeft zeer terecht geschreven: "Men zoude van dien vorst zeer wel mogen zeggen, dat hij te veel kwaed heeft gedaen om op zijne deugden te roemen en dat hij tevens te veel goed verricht heeft om hem te berispen!"

Op 5 Januari 1515, kregen de Staten, te Brussel bijeengeroepen, kennis van de beslissing, waarbij Maximiliaan zijn kleinzoon ontvoogde en hem het bestuur van de Nederlanden overdroeg.

Het was op 24 Februari 1515 - de verjaardag van zijn geboorte - dat Karel "zijn blyde incomste als grave van Vlaenderen binnen Ghendt dede, wesende ter haude van XIII jaren, daer groote blysepe ghetoocht was", De plechtige eedaflegging zou plaats grijpen voor de Sint-Janskerk: "In dit ontfanghen van Vlaenderen", zo lezen wij in het Dagboek van Ghent "zoe zat Jan Hoelaerf te Sente Jans up de stellynghe met den heedt (eed) in zyn handt, twee hueren al eer de jonge graef Karel quam van Sente Pieters, ende graef Karel daer comende, zo heeft (hij aan) de palsgrave Jan Halaert den heedt genomen ende eenen anderen uyt zynder tassche oft haessack ghenomen ende Jan Halaert gegheven, zegghende: "Leest desen heedt" zonder de wet van Ghendt daer af wetende"

Dit was een unicum in de geschiedenis van het graafschap. Nooit had een graaf het aangedurfd bij zijn inhuldiging, zonder het stadsmagistraat te raadplegen, de gebruikelijke formule te negeren en een andere formule van de eed van trouw uit zijn "tassche" te halen, eed welke bovendien de rechten van de stad inkromp!

Dit was de eerste daad van persoonlijk gezag en een voorsmaakje voor de toekomst!

De Gentenaars en de wevers inzonderlijk, vonden die handelwijze ten zeerste misplaatst. Een kleine opstand brak los doch werd spoedig in de kiem gesmoord.

Twee opruiers werden onthoofd, vier verbannen.

Karel was geweldig ontstemd over dit oproer en liet op 11 April een decreet afkondigen - dat later door de stad "Calfvel" genoemd werd - waarin verklaard werd dat de eed, de privileges van de stad te eerbiedigen, geenszins betrekking had op de voorrechten welke Gent voor de vrede van Cadsant had genoten: "ende omme dee voorseide errueren ende quaet verstant te schuwen ende beletten, soo liet hy uytgaven ende expedieren zeker nieuwe acte van ordonnantie, twelke naermaels vande commune ghenoeemt wiert het calfsvel."

Dit betekende een nieuwe inkrimping van de rechten van de stad.

Van dit ogenblik af zouden de moeilijkheden beginnen voor Karel en zou hij een voortdurende, meedogenloze strijd moeten voeren tegen zijn vijanden en tegenstanders, wat hem er toe dwong in zijn staten het centraal gezag meer en meer te verstevigen, hetgeen helaas slechts kon geschieden ten koste van de gemeentelijke vrijheden en privileges, doch voor Karel waren de eenheid van zijn rijk en zijn keizerlijke zending en roeping. het Christendom en meteen Europa te

beschermen tegen de protestanten en de Turken, het enig doel, het enig opzet van al zijn daden en aan dit hoger doel offerde hij zonder enige aarzeling alle private, plaatselijke en zelfs landelijke belangen.

Na de dood van zijn grootvader Ferdinand van Aragon, komt Karel andermaal te Gent om er, vóór zijn reis naar Spanje, zijn nieuw koninkrijk, op 16 Juni 1517 afscheid te nemen van de Staten.

Drie jaar later, in Augustus 1520, treffen wij Karel opnieuw in zijn geboortestad aan, op weg naar Aken, waar hij de Duitse keizerskroon zal ontvangen.

Hij verblijft een tijdlang in onze stad met zijn broeder Ferdinand en woont o.m. de H. Sacramentsprocessie bij: “Op den Heleghen Sacramentavont. dede de voornoemde coninc Kaerle zyne intrede binnen Ghent, commende uyt synen lande van Spangien”, zo lezen wij in het “Memorieboek”, “doer hij met groote eeren ontfanghen was als coninck van den romschen rycke enne toecommende keysere, ende tsanderdaecht was geordenert eene scoone processie generaal, daer men in Sente Jacobskercke de vergaedinghe dede met den Heleghen Sacramente, daer edele roms coninc ende de coninc Ferdinand van Hongharyen elc met eender tortse zeer devotelic met den Heleghen Sacramente ghingen naer Sente Janskerke.”

Na zijn kroning te Aken bezocht Keizer Karel andermaal, in 1521, onze stad. De opstand dreigde in Spanje, in Duitsland oogstte Luther een geweldige bijval, met Frankrijk was Karel in openlijk conflict, zodat hij besloten had vooreerst naar Spanje terug te keren, een paar weken in de Nederlanden te verblijven om wat uit te rusten en tevens onderhandelingen aan te knopen met Hendrik VIII, koning van Engeland.

Een andere moeilijkheid, van familiale aard, entte zich op al de voorgaanden. Zijn zuster Isabella was in het huwelijk getreden met Christiaan II, koning van Denemarken, wiens troon aan het wankelen was. Karel V ontving met veel

hoffelijkheid en praal, wellicht tegen zijn wil en wens in, die lastige schoonbroeder in de Gentse stede: “In t’selve jaer quam binnen Ghent de coninc Christiaen van Denemercken, ende dede de reverentie ende homagies. Keysere Kaerle, zijne swaeghere, in ‘t hof te Ghent, den XXie in Hoeymaent, op eenen Sondach”. Jan Van den Vivere schrijft in zijn “Chronycke”, dat de twee monarchen op St.-Jacobs-avond te vesperen quamen tsente Jacobs inde keercke, met witte mantels ghecleet als broeders van sente Jacobs”.

Jaren gingen voorbij: de oorlogen, de politiek hadden Keizer Karel volledig in beslag genomen en hem in de onmogelijkheid gesteld naar de Nederlanden af te reizen, zelfs niet om de lijkplechtigheden bij te wonen van zijn ongelukkige zuster Isabella die op 19 Januari. 1526 te Zwijnaarde was overleden en in de Sint-Pieterskerk te Gent begraven werd, Wij vinden Karel V eindelijk opnieuw in zijn geboortestad in 1530 waar hij, volgens het Memorieboek, vijf à zes maanden verbleef, doch dit schijnt wel enigszins overdreven.

Op 30 November 1530 was Margaretha van Oostenrijk, landvoogdes van de Nederlanden, te Mechelen overleden. Maria van Hongarije, zuster van Karel V, volgde haar op en de keizer kwam de nieuwe gouvernante van onze streken aan het Gentse volk persoonlijk voorstellen in Maart 1531.

In Juni van hetzelfde jaar bezocht de keizer andermaal onze stad en woonde o.m. een prachtig tornooi bij op de Vrijdagsmarkt, feest waarover Marcus Van Vaernewijck uitvoerig in zijn “Waerachtige geschiedenissen van Carolus de Vijfste” uitwijdt. Ook het Memorieboek handelt over dit tornooi:

“In dit voornoemde jaer quaem Carolus, Keysere, op den Vrijdach Onser Vrouwen-avond in Marte te Ghent, ende bleef te Ghent tot den XVen in Wedemaent; ende te Ghent zijnde op Sente-Barnabasdach ende was sondach, was te Ghent, op de Vrydachmaert een steecspel beroupen van den keysere, daer meest alle de edelen waren van den duutschen lande ende de keysere was selve in persone cloeckelic in de bane”.

Karel, die reeds in zijn kinderjaren een uitstekend ruiter was en handig de lans hanteerde, behaalde in het tornooi “groete eere ende prys”.

Een ogenblik dacht men dat de keizer gekwetst was toen zijn paard viel, doch terwijl de hellebardiers hem ter hulp snelden, sprong Karel reeds recht en zette hij de strijd voort zonder lans, “ende track uyt zijn mes van zijnde zijde ende sneet af alle de plumen die hij (zijn tegenstrever) hadde in zijnen helm”. Keizer Karel bleef te Gent tot einde Augustus 1531 en vertrok toen naar Duitsland. Geen Gentenaar kon toen vermoeden dat hij negen jaar nadien slechts zijn volgend bezoek aan de stad zou brengen, ditmaal echter niet om er feesten of plechtigheden bij te wonen, doch om de stad de zwaarste vernedering uit gans haar geschiedenis toe te dienen.

PIERRE KLUYSKENS.